DUBBA · OYSS HAZIRLIK **CEVAP ANAHTARI**

9. Sınıf Tarih Dersi 1. Dönem 2. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 2

Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Anahtar ve sorular çevrim içi

9. Sınıf Tarih · 1. Dönem 2. Ortak Yazılı (Senaryo 2)

1. Tarih dersinde bir proje hazırlayan öğrenci, 1930'lu yıllarda Anadolu köylerindeki yaşamla ilgili aşağıdaki iki kaynağı bulmuştur.

> ***Kaynak A*** *— Bir yerel tarih dergisinin editörüne gönderilen okuyucu mektubundan (kurgusal): "Dedemin sandığında bulduğum sararmış kâğıtlar arasında, 1930'larda bir köy muhtarının tuttuğu anlaşılan kısa notlar vardı. Notlarda o yılın kışının ne kadar sert geçtiği, köye gelen ilk traktörün halkta yarattığı şaşkınlık ve bir çocuğun hastalanıp iyileşmesi anlatılıyordu. Bu notlar hiçbir yerde yayımlanmamış; muhtemelen yalnızca dedem okumuştu. Buna rağmen bu küçük kâğıt parçaları bana, o yıllara ait resmî istatistiklerden çok daha somut bir şey hissettirdi: sıradan insanların yaşadığı gerçek anları."*
>
> ***Kaynak B*** *— Bir tarih dergisinde yayımlanmış makale özetinden (kurgusal): "Bu çalışmada 1920–1950 yılları arasında Anadolu kırsalındaki tarımsal dönüşüm; vilayet yıllıkları, nüfus sayımı verileri ve tarım kredisi kurumlarının raporları karşılaştırılarak incelenmiştir. Elde edilen bulgular, tarımda makineleşmenin bölgeden bölgeye farklı hızlarda ilerlediğini ortaya koymaktadır. Ancak bu resmî kaynaklar yalnızca sayılabilir verileri yansıtmakta; köylülerin bu süreci nasıl yaşadığına dair doğrudan bir bilgi sunmamaktadır."*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1.1. Kaynak A'dan bir **tarihsel olay**, Kaynak B'den bir **tarihsel olgu** örneği yazınız. Seçtiğiniz örnekler üzerinden olay ile olgu arasındaki farkı açıklayınız.

1.2. Projeyi hazırlayan öğrencinin arkadaşı şu görüşü ileri sürmüştür: *"Kaynak B resmî kayıtlara dayandığı için o yılların köy yaşamını eksiksiz anlatır; Kaynak A gibi kişisel notlar tarih çalışmasına bir şey katmaz."* Bu görüşe katılıp katılmadığınızı belirtiniz. Cevabınızı tarihsel bilginin **iki** özelliğine dayandırarak ve her iki kaynaktan birer ifadeyle gerekçelendiriniz.

2. Yerel bir gazetenin muhabiri, kasabaya elektriğin gelişinin yıl dönümü için bir haber dosyası hazırlamaktadır. Muhabir ile danışmanlık yapan tarihçi arasındaki yazışma aşağıda verilmiştir (kurgusal).

> ***Kaynak C*** *— Muhabir Nil Hanım'ın e-postası: "Bir sosyal medya hesabında 'Eski Günler' adıyla paylaşılmış bir fotoğraf buldum. Fotoğrafta bir binanın önünde toplanmış kalabalık görülüyor; altında '1926, kasabamıza elektriğin geldiği gün' yazıyor. Fotoğrafı ve bu açıklamayı dosyanın kapağında doğrudan kullanmayı düşünüyorum."*
>
> ***Kaynak Ç*** *— Tarihçi Cem Bey'in cevabı: "Kapağa geçmeden birkaç adım atalım.*
> ***I.*** *Önce dosyanın sınırlarını çizelim: Elektrik kasabaya hangi yıl geldi, önce hangi mahallelere ve binalara verildi, gündelik yaşamı nasıl değiştirdi? 1925–1935 arasıyla yetinelim.*
> ***II.*** *Belediye arşivindeki meclis kararlarını ve il halk kütüphanesindeki dönemin yerel gazetelerini tarayalım; o yılları ailelerinden dinlemiş yaşlılarla da görüşelim.*
> ***III.*** *Fotoğrafı paylaşan hesabın kime ait olduğunu, fotoğrafın genel ağda ilk ne zaman ve hangi sayfada yayımlandığını, aslının nerede saklandığını belirleyelim. Üstelik fotoğraftaki binanın kitabesinde 1931 yazıyor; bu, açıklamadaki 1926 ile çelişiyor.*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

> ***IV.*** *Fotoğraf açıklamasını, meclis kararları, gazete haberleri ve sözlü anlatımlarla karşılaştıralım. Hangisinin ne kadar güvenilir olduğunu, her birinin neleri anlatmadığını tartalım; belediyenin ve kasaba halkının olaya farklı açılardan bakmış olabileceğini de not edelim.*
> ***V.*** *Bulduklarımızı o yılların şartlarını düşünerek yorumlayalım: Elektriğin yalnızca akşamları birkaç saat verilmesi o dönemin insanı için ne anlama geliyordu?*
> ***VI.*** *Dosyayı yazarken her bilginin hangi belgeden alındığını belirtelim, sona da yararlandığımız kaynakların listesini ekleyelim."*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

2.1. Muhabirin fotoğrafı ve açıklamasını doğrudan kullanma planı, tarihsel bilginin üretim sürecindeki hangi **iki** aşamanın atlanması anlamına gelir? Her aşamanın adını yazınız ve tarihçinin önerilerinden birer kanıtla bu aşamanın neden atlanmaması gerektiğini açıklayınız.

2.2. Tarihçinin I numaralı önerisi üretim sürecinin hangi aşamasına aittir? Bu öneride araştırmanın sınırlarının hangi **üç** açıdan çizildiğini, öneriden birer örnekle gösteriniz.

3. Aşağıda Eski Çağ'da Mezopotamya'daki bir kentin ambarına ait kayıtlar verilmiştir.

> ***Kaynak D*** *— Bir kent ambarının görevlisi tarafından tutulan kil tablet kaydından (kurgusal, sadeleştirilmiş):* ***1.*** *Kanal boyundaki tarlalardan bu yıl kaldırılan arpanın belirlenen payı, tarla sahiplerinden alınıp ambara kondu.*
> ***2.*** *Ambar kapısını bekleyen iki bekçiye ve arpayı ölçen tartıcıya bu ayın arpa payları verildi.*
> ***3.*** *Çömlekçi ustası, arpayı saklamak için yaptığı kırk büyük küpü ambara teslim etti; karşılığında arpa aldı.*
> ***4.*** *Kanalları temizleyen işçilere, çalıştıkları gün sayısınca arpa verildi.*
> ***5.*** *Dağlık bölgeden gelen bir tüccar, getirdiği bakır karşılığında ambardan arpa aldı.*
> ***Yazıcının notu:*** *"Ambara giren ve çıkan her ölçek bu tablete işlendi; ne payını alamayan kalsın ne de fazlasını alan."*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

3.1. Kaynak D'deki kayıtlardan hareketle artı ürünün ortaya çıkardığı **iki farklı** ekonomik faaliyeti, kayıt numarası belirterek açıklayınız.

3.2. Yazıcının notunda dile getirilen kayıt tutma ihtiyacı, Tarım Devrimi'nin sonucunda ortaya çıkan önemli bir gelişmenin nedenlerinden biridir. Bu gelişmenin ne olduğunu yazınız ve Tarım Devrimi'nden bu gelişmeye uzanan süreci neden–sonuç ilişkisi kurarak açıklayınız.

4. Aşağıdaki metni okuyunuz.

> ***Kaynak E*** *— Bir çocuk ansiklopedisinin "İlk Köylerde Bir Yıl" başlıklı bölümünden (kurgusal): "Ovadaki köyün en yaşlısı, dedelerinin dedelerinin mevsimden mevsime av sürülerinin peşinde dolaştığını anlatırdı. Şimdi ise köylüler buğday ve arpa tarlalarının başından ayrılmıyordu; çünkü ekinin sulanması, yabani hayvanlardan korunması ve hasadın kaldırılması gerekiyordu. Kerpiçten yapılmış evler birbirine yaslanmıştı; her evin bir köşesi tahıl saklamaya ayrılmıştı. Ağıllarda keçi ve koyun besleniyordu. Yine de bazı köylüler sonbaharda yakındaki ormana avlanmaya gidiyor, dere kenarından yabani meyve topluyordu. Köyde yıldan yıla daha çok çocuk doğuyor, tarlada çalışacak el sayısı artıyordu. Geçen bahar iki aile, aralarındaki tarlanın sınırı yüzünden tartıştı. Köyün büyükleri sınır boyunca taş dizdirerek her ailenin tarlasını ayırdı; o günden sonra kimse ötekinin tarlasına ekin ekmedi."*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

4.1. Kaynak E'ye göre Tarım Devrimi'yle birlikte köylülerin yaşamında **değişen iki** özelliği ve **süren bir** özelliği metindeki ifadelere dayanarak yazınız.

4.2. Kaynak E'deki tarla sınırı olayı, Tarım Devrimi'nin sonucunda ortaya çıkan hangi kavrama örnektir? Bu kavramın ortaya çıkışını yerleşik yaşama geçişle ilişkilendirerek açıklayınız.

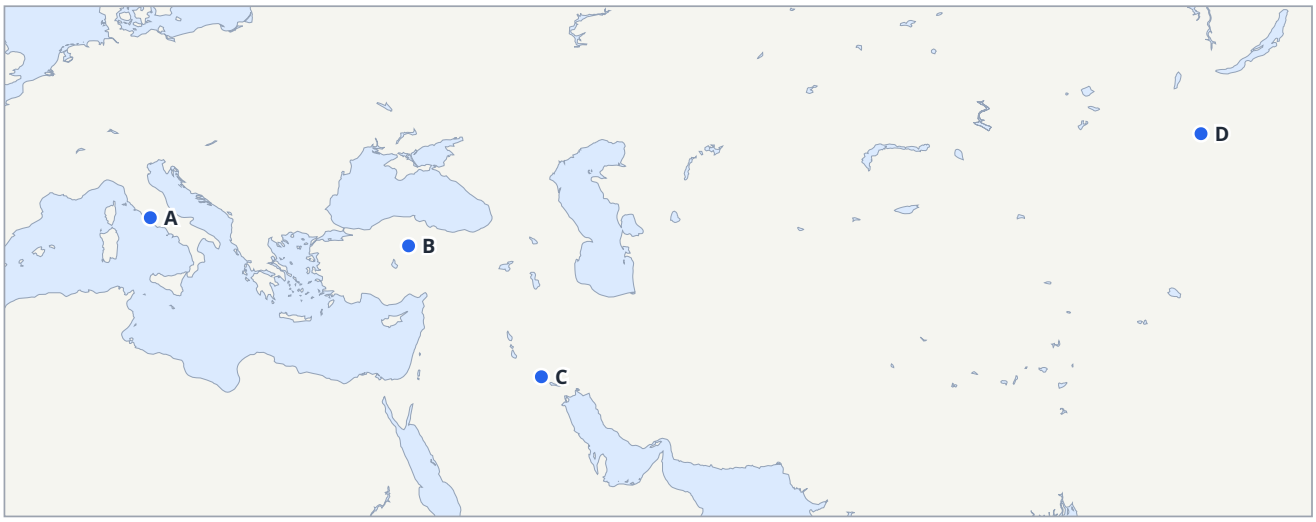
5. Aşağıda Eski Çağ'da yaşamış dört farklı medeniyetin yöneticilerinin ağzından yazılmış kurgusal konuşmalar verilmiştir.

> ***I.*** *"Kentimin yönetimi benim elimdedir; tapınağın başrahibi, davaların başyargıcı ve ordunun başkomutanı da benim. Komşu kentle sınır kavgamız bitmediği için kentimizin çevresini yüksek surlarla çevirdik. Ordumuz savaş arabalı birliklerden ve piyadelerden oluşur."*
>
> ***II.*** *"Halkım beni Fırtına Tanrısı'nın yeryüzündeki temsilcisi sayar; başrahiplik ve başkomutanlık da bana aittir. Devletin önemli işlerini, üst düzey görevlilerin bulunduğu meclisle görüşürüm. Öldüğümde soyumdan gelen vârisim tahta çıkacak, bana da bir tanrı gibi kurbanlar sunulacak."*
>
> ***III.*** *"Şehrimizde artık kral yok; kralın yetkileri benimle birlikte bir meslektaşıma verildi. Aristokratların söz sahibi olduğu bu düzende idari bir karar almadan önce meclise danışırız. Ordumuz düzenli maaş alan askerlerin oluşturduğu lejyonlardan kuruludur."*
>
> ***IV.*** *"Ülkeyi yönetme yetkisini bana kut veren Gök Tanrı'dan aldım. Önemli kararlardan önce toyu toplar, ona danışırım. Benden sonra en büyük oğlum ya da kardeşim başa geçecek; ama vârisler arasında çıkabilecek taht kavgasından endişeliyim. Ordumda ücret karşılığı savaşan asker yoktur."*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

Şekil 1'de bu dört medeniyetin bulunduğu yerler, konuşmacı sırasından farklı bir sırayla A, B, C ve D harfleriyle gösterilmiştir.

Şekil 1. Dört konuşmacının medeniyetlerinin bulunduğu yerler

● Konuşmacının medeniyetinin yeri

Taban harita: Natural Earth (kamu malı). Konumlar yaklaşık.

5.1. Konuşmacıların hangi medeniyete ait olduğunu ve bu medeniyetin Şekil 1'deki harfini tabloya yazınız. Her biri için kararınızı dayandırdığınız **bir** ifadeyi konuşmadan belirtiniz.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Konuşmacı	Medeniyet ve Şekil 1'deki harfi	Konuşmadaki ipucu
I		
II		
III		
IV		

5.2. II ve III numaralı konuşmacıların danıştığı meclislerin adlarını yazınız. III numaralı konuşmacının yönetimdeki konumunu II ve IV numaralı konuşmacılarınkiyle karşılaştırarak **bir** farkı açıklayınız.

6. Aşağıdaki kaynakları inceleyerek soruları cevaplayınız.

> ***Kaynak F*** *— Hitit başkentinden sınır bölgesine gönderilen bir talimat tabletinden (kurgusal, sadeleştirilmiş): "Kralın başyardımcısı olarak sınır bölgesine gidiyorsun. Orada kral adına sen yöneteceksin ve yaptığın her iş için krala hesap vereceksin. Yolları ve su kanallarını onart, tapınakların bakımını aksatma. Bölgenin vergisini topla, başkente gönder. Muhafız alayının komutası da sendedir. Kalelere yerleştirdiğimiz piyadeler sınırı gözetecek, çevrede bir ayaklanma çıkarsa onu bastıracak. Savaş çıkarsa önce savaş arabalarımız düşman saflarını dağıtacak, son darbeyi ise piyadeler vuracak."*
>
> ***Kaynak G*** *— Mısır'da bir bölge valisinin mezar duvarına yazdırdığı anlatıdan (kurgusal, sadeleştirilmiş): "Bu bölgeyi uzun yıllar yönettim. İlk yıllarımda kararlarımı saraya sormadan kendim verir, kral adına halktan vergi toplardım. Kral asker istediğinde bölgemden asker toplayıp merkezdeki orduya gönderirdim. Son yıllarımda ise kral, valilerin askerî, hukuki ve dinî ayrıcalıklarını geri aldı; bölgelerin başına kendi seçtiği görevlileri atamaya başladı."*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

6.1. Kaynak F ve Kaynak G'ye göre Hititlerde ve Mısır'da merkezden uzak bölgelerin yönetimi arasındaki **bir benzerliği** ve **bir farklılığı** açıklayınız.

6.2. Kaynak F'ye göre Hitit ordusundaki piyadelerin **barış** ve **savaş** zamanındaki görevlerini yazınız. Bu görevlerin, devletin merkezden uzak bölgeleri elinde tutmasına katkısını açıklayınız.

Puanlama anahtarı ve örnek cevaplar Dubba'nın hazırladığı örneklerdir; resmî değerlendirme ölçütleri ODSGM ve okulun tarafından belirlenir.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Soru – Öğrenme Çıktısı – Beceri

Soru	Öğrenme çıktısı	Beceri
1	TAR.9.1.2. Tarihin doğasını farklı kaynaklar üzerinden inceleyebilme	SBAB2.5. Kaynağı Yorumlama; KB2.17. Değerlendirme
2	TAR.9.1.3. Tarihsel bilginin üretim sürecini çözümleyebilme	SBAB2.4. Kaynağı Sorgulama; KB2.4. Çözümleme
3	TAR.9.2.1. Tarım Devrimi'nin Eski Çağ medeniyetlerindeki yerleşmeye ve ekonomik faaliyetlere etkisini değerlendirebilme	SBAB2.5. Kaynağı Yorumlama; KB2.4. Çözümleme
4	TAR.9.2.1. Tarım Devrimi'nin Eski Çağ medeniyetlerindeki yerleşmeye ve ekonomik faaliyetlere etkisini değerlendirebilme	SBAB4. Değişim ve Sürekliliği Algılama; KB2.4. Çözümleme
5	TAR.9.2.2. Eski Çağ'daki farklı medeniyetlerin yönetim ve ordu sistemlerini özetleyebilme	KB2.3. Sınıflandırma; KB2.7. Karşılaştırma
6	TAR.9.2.2. Eski Çağ'daki farklı medeniyetlerin yönetim ve ordu sistemlerini özetleyebilme	KB2.7. Karşılaştırma; SBAB2.5. Kaynağı Yorumlama

Puanlama Tablosu

1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	3.2	4.1	4.2	5.1	5.2	6.1	6.2	Toplam
6	10	10	8	8	8	8	8	8	8	10	8	100

Çözümler ve Puanlama Anahtarı

1.1. TAM PUAN (6 PUAN)

Dağılım: 2+2+2 (olay örneği 2, olgu örneği 2, farkın açıklanması 2 puan).

- **Tarihsel olay (Kaynak A):** Köye ilk traktörün gelmesi. (O yılın kışının sert geçmesi de belirli bir zamanda yaşanmış somut bir gelişme olarak kabul edilir.)
- **Tarihsel olgu (Kaynak B):** Anadolu kırsalında tarımda makineleşme ya da 1920–1950 arasındaki tarımsal dönüşüm.
- **Fark:** Tarihsel olay belirli bir zamanda ve yerde yaşanan somut, özel bir gelişmedir (bir köye ilk traktörün gelmesi). Tarihsel olgu ise uzun bir süreye yayılan, pek çok olayı kapsayan soyut ve genel bir süreçtir (bölgeden bölgeye farklı hızlarda ilerleyen makineleşme). Köye gelen traktör, makineleşme olgusunun içindeki olaylardan biridir.

KISMİ PUAN: Her doğru örnek 2 puan. Fark yalnızca "olay küçük, olgu büyüktür" gibi somut–soyut ya da özel–genel ayrımına değinmeden yazılmışsa 1 puan.

SIFIR PUAN: Boş, örnekleri yer değiştirerek (olguyu olay, olayı olgu olarak) yazan ya da kaynaklarla ilgisiz cevaplar.

1.2. TAM PUAN (10 PUAN)

Dağılım: 2+4+4 (tutum 2, her özelliğe dayalı gerekçe 4 puan: özellik 2, kaynaktan ifade 2).

Beklenen tutum: Görüşe katılmama. Kabul edilen gerekçeler (herhangi ikisi):

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

- **Tarihsel bilgi kaynakların niteliği ve niceliğiyle sınırlıdır; kanıtlar eksik ve parça parçadır.** Kaynak B'nin yazarı, resmî kaynakların "köylülerin bu süreci nasıl yaşadığına dair doğrudan bir bilgi sunmadığını" kendisi belirtmektedir; tek tür kaynak geçmişin tamamını yansıtamaz.
- **Tarihin konusu insandır; tarih insan faaliyetlerini ve yaşantılarını inceler.** Kaynak A'daki notlar sert kış, ilk traktörün yarattığı şaşkınlık ve hastalanan bir çocuk gibi "sıradan insanların yaşadığı" anları aktararak sayıların göstermediği insan deneyimini ortaya koyar.
- **Tarihçi farklı türde kaynaklardan (yazılı belge, kişisel not, görsel, sözlü anlatım, buluntu) yararlanmalıdır.** Kaynak B istatistik ve raporlara, Kaynak A kişisel notlara dayanır; ikisi birlikte kullanıldığında dönem daha bütünlüklü yeniden kurulur.
- **Tarihsel bilgi yeni kaynaklarla gelişir ve yenilenir.** Kaynak A'daki notlar "hiçbir yerde yayımlanmamış" yeni bulunmuş bir kaynaktır; bu tür kaynaklar dönemle ilgili bilgilerin yeniden değerlendirilmesini sağlar.

Görüşe katılan öğrenci tam puan alamaz; ancak gerekçelerinde tarihsel bilginin bir özelliğini doğru adlandırıp kaynaktan ifade gösterirse her gerekçe için en fazla 2 puan alır.

KISMİ PUAN: Tutum doğru, yalnızca bir gerekçe tam verilmişse 6 puan. Özellik doğru adlandırılmış ama kaynaktan ifade gösterilmemişse o gerekçe için 2 puan. Tutum belirtilmeden iki gerekçe tam verilmişse 8 puan.

SIFIR PUAN: Boş, gerekçesiz ("katılmıyorum" gibi) ya da tarihsel bilginin özellikleriyle ve kaynaklarla ilgisiz cevaplar.

2.1. TAM PUAN (10 PUAN)

Dağılım: 5+5 (her aşama için aşama adı 2, öneriden kanıt ve açıklama 3 puan).

- **Kaynağı inceleme:** Kanıt: III numaralı öneri. Fotoğrafı paylaşan hesabın kime ait olduğu, fotoğrafın genel ağda ilk ne zaman yayımlandığı ve aslının nerede saklandığı (kaynağın yazarı, tarihi, konumu, dijital kimliği ve genel ağ uzantısı) belirlenmeden kaynak kullanılamaz. Ayrıca kitabedeki 1931 ile açıklamadaki 1926 arasındaki çelişki fark edilmezse dosyaya yanlış bir tarih girebilir.
- **Kaynağı sorgulama:** Kanıt: IV numaralı öneri. Fotoğraf açıklaması meclis kararları, gazete haberleri ve sözlü anlatımlarla karşılaştırılarak güvenilirliği ve sınırlılığı sınanmalı, farklı bakış açıları belirlenmelidir; tek ve doğrulanmamış bir kaynağa dayanan bilgi güvenilir değildir.

(Öğrenci II numaralı öneriyle **kaynaklardan bilgi toplama** aşamasını, muhabirin tek bir kaynakla yetindiği gerekçesiyle yazarsa bu aşama da kabul edilir; iki aşamadan biri olarak puanlanır.)

KISMİ PUAN: Aşama adı doğru, öneriden kanıt verilmemişse o aşama için 2 puan. Kanıt ve açıklama doğru ama aşama adı yanlış ya da yoksa o aşama için 2 puan. Yalnızca bir aşama tam açıklanmışsa 5 puan.

SIFIR PUAN: Boş, aynı aşamayı iki kez yazan ya da üretim süreciyle ilgisiz cevaplar.

2.2. TAM PUAN (8 PUAN)

Dağılım: 2+2+2+2 (aşama adı 2, her açı ve örneği 2 puan).

- **Aşama:** Konu veya sorun belirleme.
- **Zaman:** Araştırma 1925–1935 yılları arasıyla sınırlandırılmıştır.
- **Mekân:** Araştırma kasabayla, elektriğin önce verildiği mahalle ve binalarla sınırlandırılmıştır.
- **İçerik:** Elektriğin kasabaya hangi yıl geldiği ve gündelik yaşamı nasıl değiştirdiği soruları sorulmuştur.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

KISMİ PUAN: Her doğru öge 2 puan. Açı adı (zaman, mekân, içerik) yazılmış ama öneriden örnek verilmemişse o açı için 1 puan.

SIFIR PUAN: Boş, aşamayı ve açıları yanlış yazan ya da I numaralı öneriyle ilgisiz cevaplar.

3.1. TAM PUAN (8 PUAN)

Dağılım: 4+4 (her faaliyet için faaliyetin adı 2, kayıtla ilişkilendirilmesi 2 puan).

Kabul edilen faaliyetler (herhangi iki farklısı):

- **Vergilendirme ve depolama (1):** Tarlalardan alınan ürünün bir payı ambara konmuş, artı ürün toplanıp saklanmıştır.
- **Tarım dışı iş kolları (2, 4):** Bekçi, tartıcı ve kanal işçileri gibi tarlada çalışmayan kişiler geçimlerini ambardaki artı üründen sağlamıştır; artı ürünün depolanması ve korunması yeni işler doğurmuştur.
- **Zanaat ve takas (3):** Çömlekçi ustası ürettiği küpleri arpa karşılığında vermiştir; zanaatkâr ile ambar arasında ürün değişimi yapılmıştır.
- **Bölgeler arası ticaret (5):** Dağlık bölgeden gelen tüccar bakır karşılığında arpa almıştır.

KISMİ PUAN: Yalnızca bir faaliyet doğru açıklanmışsa 4 puan. Faaliyet doğru adlandırılmış ama kayıt numarası ya da kayıttaki bilgi gösterilmemişse o faaliyet için 2 puan. İki örnek aynı faaliyete aitse (ör. 2 ve 4'ün ayrı faaliyet gibi yazılması) 4 puan.

SIFIR PUAN: Boş, Kaynak D ile ilgisiz ya da yalnızca "tarım yapılmıştır" gibi artı ürünle ilişkisi kurulmamış cevaplar.

3.2. TAM PUAN (8 PUAN)

Dağılım: 2+2+2+2 (gelişme 2, sürecin her halkası 2 puan).

- **Gelişme:** Yazının icadı.
- **I. halka:** Tarım Devrimi'yle tarımsal üretim artmış, ihtiyaçtan fazla ürün (artı ürün) elde edilmiştir.
- **II. halka:** Artı ürünün vergilendirilmesi ve ambarlarda saklanması gerekmiştir; kimden ne alındığı, kime ne verildiği bilinmek zorundadır.
- **III. halka:** Bu nedenle ürünlerin kayıt altına alınması ihtiyacı doğmuş; bu ihtiyaç zamanla yazının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

KISMİ PUAN: Gelişme doğru, süreç açıklanmamışsa 2 puan. Halkalar doğru ama aralarında neden–sonuç bağı kurulmadan yalnızca sıralanmışsa en fazla 4 puan.

SIFIR PUAN: Boş, gelişmeyi "ticaret", "para" gibi yanlış yazan ve süreci kurmayan ya da artı ürünle ilişkisiz cevaplar.

4.1. TAM PUAN (8 PUAN)

Dağılım: 3+3+2 (her değişen özellik 3, süren özellik 2 puan).

- **Değişen özellikler (herhangi ikisi):** Av sürülerinin peşinde dolaşan göçebe yaşamdan tarlaların başında kalınan yerleşik yaşama geçilmesi; kerpiçten kalıcı evlerin yapılması; evlerde tahıl saklanması (depolama); keçi ve koyun beslenmesi (hayvancılık); köyde nüfusun artması.
- **Süren özellik:** Bazı köylülerin hâlâ ormana avlanmaya gitmesi ve dere kenarından yabani meyve toplaması (avcılık ve toplayıcılığın sürmesi).

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Her özellik metindeki ilgili ifadeye dayandırılmalıdır.

KISMİ PUAN: Her doğru öge kendi puanını alır. Özellik doğru ama metinle ilişkilendirilmemişse değişen özellik için 1, süren özellik için 1 puan.

SIFIR PUAN: Boş, değişen ve süren özellikleri yer değiştirerek yazan ya da metinle ilgisiz cevaplar.

4.2. TAM PUAN (8 PUAN)

Dağılım: 2+3+3 (kavram 2, yerleşik yaşamla ilişkisi 3, metinden kanıt 3 puan).

- **Kavram:** Özel mülkiyet.
- **Yerleşik yaşamla ilişkisi:** Göçebe topluluklar sürekli yer değiştirdiği için toprağa bağlı kalıcı mal edinmezdi. Tarım yapan insanlar aynı tarlayı yıllarca işleyip aynı yerde kalınca tarla ve ev gibi taşınmaz mallar edinmeye başlamış, bu malların kime ait olduğunun belirlenmesi gerekmiştir.
- **Metinden kanıt:** İki aile arasındaki sınır tartışması üzerine sınıra taş dizilerek her ailenin tarlasının ayrılması ve kimsenin ötekinin tarlasına ekin ekmemesi.

KISMİ PUAN: Kavram doğru, ilişki açıklanmamışsa 2 puan. Kavram "mülkiyet", "toprak sahipliği" gibi yazılmış ve ilişki doğru açıklanmışsa tam puan verilir. İlişki doğru ama metinden kanıt gösterilmemişse 5 puan.

SIFIR PUAN: Boş, kavramı "takas", "iş bölümü" gibi yanlış yazan ve ilişki kurmayan cevaplar.

5.1. TAM PUAN (8 PUAN)

Dağılım: 4×(1+1) (her konuşmacı için medeniyet ve harfi 1, ipucu 1 puan).

Konuşmacı	Medeniyet ve Şekil 1'deki harfi	Konuşmadaki ipucu
I	Sümerler (Sümer kent devleti; ensi ya da patesi) — C (Güney Mezopotamya)	Kent devletinin yöneticisinin aynı zamanda başrahip, başyargıç ve başkomutan olması; komşu kentle sınır kavgası ve surlar
II	Hititler — B (Orta Anadolu)	Kralın Fırtına Tanrısı'nın temsilcisi sayılması; üst düzey görevlilerin bulunduğu meclis; öldükten sonra tanrı gibi anılması
III	Romalılar (Cumhuriyet Dönemi; konsül) — A (İtalya)	Kralın yetkilerinin iki kişiye verilmesi; meclise danışma; maaşlı askerlerden oluşan lejyonlar
IV	Asya Hunları — D (Orta Asya)	Yönetme yetkisinin Gök Tanrı'dan verilen kut ile açıklanması; toya danışma; ücretli asker olmaması

Her satırda listelenen ipuçlarından biri yeterlidir.

KISMİ PUAN: Her doğru hücre 1 puan; medeniyet hücresi için medeniyet ve harf birlikte doğru olmalıdır (medeniyet doğru ama harf yanlış ya da boşsa medeniyet hücresi 0, ipucu hücresi puanlanır). Medeniyet yanlışsa o satırın ipucu hücresi puan almaz.

SIFIR PUAN: Boş ya da bütün medeniyetleri yanlış yazan cevaplar.

5.2. TAM PUAN (8 PUAN)

Dağılım: 2+2+4 (her meclis adı 2, fark 4 puan).

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

- **II numaralı konuşmacı:** Pankuş.
- **III numaralı konuşmacı:** Senato.
- **Fark:** II ve IV numaralı konuşmacılar devletin başındaki tek hükümdardır; yönetme yetkilerini dinî bir temele (Fırtına Tanrısı'nın temsilciliği, Gök Tanrı'nın verdiği kut) dayandırır ve yerlerine soylarından gelen kişiler (vâris, oğul ya da kardeş) geçer. III numaralı konuşmacı ise kralın bulunmadığı cumhuriyet düzeninde, kralın yetkilerini bir başka yetkiliyle paylaşan iki konsülden biridir; yetkisi soydan ya da tanrıdan değil, bu yönetim düzeninden gelir.

(Farkın yalnızca bir boyutu — tek hükümdar/iki konsül ya da dinî meşruiyet/cumhuriyet düzeni ya da soydan geçen yönetim — doğru açıklanırsa tam puan verilir.)

KISMİ PUAN: Her doğru meclis adı 2 puan. Fark yalnızca bir konuşmacı için açıklanmış, karşılaştırma yapılmamışsa 2 puan.

SIFIR PUAN: Boş, meclis adlarını karıştıran ve fark açıklamayan ya da konuşmalarla ilgisiz cevaplar.

6.1. TAM PUAN (10 PUAN)

Dağılım: 5+5 (benzerlik 5, farklılık 5 puan; her birinde tespit 3, kaynaktan kanıt 2 puan).

- **Benzerlik (herhangi biri):** İki devlette de uzak bölgeler kral adına yönetilmiş ve bölgeden kral adına vergi toplanmıştır (Kaynak F: "Bölgenin vergisini topla"; Kaynak G: "kral adına halktan vergi toplardım"). Ayrıca Mısır'da son dönemde bölgelerin başına kralın seçtiği görevlilerin atanması, Hititlerde başyardımcının kral tarafından görevlendirilmesine benzer.
- **Farklılık (herhangi biri):**
- Hititlerde başyardımcı yaptığı her işten krala hesap verirken Mısır'da valiler ilk dönemde kararlarını saraya sormadan kendileri verebilmiştir.
- Hititlerde sınır bölgesinin askerî gücü, kalelere yerleştirilen piyadeler ve başyardımcının komutasındaki muhafız alayıyla bölgede tutulurken Mısır'da vali, kral istediğinde bölgesinden topladığı askerleri merkezdeki orduya göndermiştir.
- Hititlerde başyardımcı yolların, su kanallarının ve tapınakların bakımından da sorumludur; Kaynak G'deki valinin böyle bir görevinden söz edilmez.

KISMİ PUAN: Benzerlik ya da farklılıktan yalnızca biri doğru açıklanmışsa 5 puan. Tespit doğru ama kaynaktan kanıt gösterilmemişse o öge için 3 puan.

SIFIR PUAN: Boş, iki devletin bilgilerini karıştıran ya da kaynaklarla ilgisiz cevaplar.

6.2. TAM PUAN (8 PUAN)

Dağılım: 2+2+4 (barış zamanı görevi 2, savaş zamanı görevi 2, katkı 4 puan).

- **Barış zamanı:** Sınırdaki kalelerde nöbet tutarak sınırı gözetmek ve çevrede çıkan ayaklanmaları bastırmak.
- **Savaş zamanı:** Savaş arabalarının düşman saflarını dağıtmasından sonra son darbeyi vurmak (ordunun asıl vurucu gücü olmak).
- **Katkı:** Piyadelerin kalelerde sürekli bulunması sınırı dış saldırılara karşı korumuş, çıkan ayaklanmaların hızla bastırılmasını sağlamıştır. Böylece başkente uzak bölgelerde düzen korunmuş, başyardımcının vergi toplaması ve yönetimi sürdürmesi mümkün olmuştur.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

KISMİ PUAN: Her doğru öge kendi puanını alır. Katkı "devleti korur" gibi uzak bölgelerle ilişkilendirilmeden yazılmışsa 2 puan.

SIFIR PUAN: Boş, piyadelerin görevlerini savaş arabalarıyla karıştıran ya da Kaynak F ile ilgisiz cevaplar.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif